

Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2012 рік

18.03.2013 | 09:14 | Міністерство фінансів України

Незважаючи на нестійкий розвиток світової економіки та нестабільність на міжнародних фінансових ринках, що мали вплив на розвиток економіки України, Уряду у 2012 році вдалося забезпечити утримання позитивної динаміки зростання доходів бюджету, вишукати можливість для підвищення заробітних плат, пенсій та соціальних допомог населенню, зберегти послідовність у питанні розбудови інфраструктури держави і стимулювання економіки та своєчасно виконувати боргові зобов'язання.

Економічний розвиток України

В умовах несприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури та нестабільності на світових фінансових ринках відновлення світової економіки протягом 2012 року було нестійким. Глобальна економіка у 2012 році продемонструвала уповільнення зростання – фактично 3,2 відсотка проти прогнозу у 4 відсотки. В країнах Єврозони у 2012 році взагалі була зафіксована рецесія – «мінус» 0,3 відсотка. Зростання економік країн, що розвиваються, за підсумком 2012 року також уповільнилось, у тому числі у Китаї з 9,3 відсотка у 2011 році до 7,8 відсотка у 2012 році, в Індії з 7,9 відсотка до 4,5 відсотка, в Бразилії з 2,7 відсотка до 1 відсотка.

Попри уповільнення темпів розвитку світової економіки, яке через зменшення попиту мало призвести до падіння цін на сировину, у тому числі на енергоносії, політична нестабільність на Близькому Сході зумовила збереження високих світових цін на нафту. Середньорічна ціна на нафту марки Brent у 2012 році зберігалась на рівні близько 112 дол. США за барель. Водночас уповільнення темпів зростання світової економіки та охолодження попиту призвело до зниження цін на чорні метали на світовому ринку на 11,4 відсотка у 2012 році порівняно з 2011 роком. Таким чином, умови зовнішньої торгівлі для України у 2012 році значно погіршились, що вплинуло на розвиток вітчизняної економіки.

Незважаючи на стримуючі зовнішні фактори, завдяки проведенню Урядом реформ, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності економіки шляхом переорієнтації на внутрішні фактори розвитку, політики розвитку внутрішнього виробництва, розбудови інфраструктури та підвищення доходів населення, в Україні вдалось втримати тенденції до економічного зростання. Реальне зростання ВВП за підсумками 2012 року становило 0,2 відсотка.

За оперативними даними, номінальний ВВП за підсумками 2012 року зріс на 8,2 відсотка порівняно із 2011 роком до 1408,9 млрд. гривень.

Заходи Уряду щодо стимулювання розвитку внутрішнього виробництва забезпечили зростання в орієнтованих на внутрішній ринок галузях промисловості, зокрема виробництво у хімічній та нафтохімічній промисловості зросло на 7,3 відсотка, у галузі виробництва і розподілення електроенергії, газу та води – на 2,8 відсотка, у добувній промисловості – на 1,9 відсотка, у харчовій промисловості – на 1,6 відсотка.

У 2012 році Уряд продовжив проведення широкомасштабних економічних реформ в рамках послідовної реалізації курсу економічних реформ відповідно до Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» з метою покращання інвестиційного клімату та стимулювання підприємницької активності, що має пом'якшити негативний вплив на економіку України зовнішніх факторів.

У рамках реформування за напрямом дерегуляції та спрощення умов бізнесу у сфері дозвільної системи запроваджено «декларативний принцип», створено дозвільні центри в районах та містах обласного значення, в яких видаються та переоформлюються документи дозвільного характеру, скорочено майже третину переліків видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, здійснено масштабне коригування законодавства у сфері будівництва.

Проведення податкової реформи забезпечило уніфікацію податкового законодавства, покращання адміністрування та зниження рівня податкового навантаження. Зокрема, у січні 2012 року знижено ставку податку на прибуток підприємств з 23 до 21 відсотка. Також із прийняттям Податкового кодексу України скорочено кількість податків з 43 до 22, зменшено кількість податкових платежів з 135 до 28 в рік та тривалість процесу сплати податків з 657 до 491 години на рік.

Проведення Урядом широкомасштабних реформ в рамках послідовної реалізації Програми економічних реформ Президента України на 2010–2014 роки забезпечило покращання Україною своїх позицій в міжнародному рейтингу «Ведення бізнесу 2013» (Doing Business 2013). Україна покращила свої позиції на 15 пунктів і увійшла до списку із 23 країн

світу – найбільших реформаторів умов ведення бізнесу.

Крім цього, у 2012 році продовжено реалізацію Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні (постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 389) шляхом створення сприятливого регуляторного середовища, зокрема для забезпечення розвитку малого та середнього підприємництва, та надання державної підтримки реалізації інвестиційних та інноваційних проектів, зокрема з метою забезпечення розвитку високотехнологічного виробництва.

Завдяки проведеним реформам та здійсненим заходам, спрямованим на покращання інвестиційного клімату, фінансовим можливостям підприємств за рахунок сформованого у 2011 році та на початку 2012 року позитивного фінансового результату, і незважаючи на негативну дію зовнішніх факторів, у 2012 році високою залишалась інвестиційна активність підприємств. Так, обсяги залучення капітальних інвестицій у розвиток економіки України за 2012 рік збільшились на 8,3 відсотка порівняно з 2011 роком і становили 263,7 млрд. гривень. Обсяги капітальних інвестицій за підсумками 2012 року у сільському господарстві зросли на 10,5 відсотка, у промисловості – на 7,1 відсотка.

Помірна цінова динаміка на світових товарних ринках, збереження курсової стабільності, високі показники врожаю 2012 року разом із заходами Уряду щодо розбудови інфраструктури власного виробництва, збереження та реалізації сільськогосподарської продукції зумовили продовження тенденції минулих років до зменшення споживчої інфляції.

За підсумками 2012 року, в Україні було зафіксоване зниження індексу споживчих цін на 0,2 відсотка у вимірі грудень до грудня попереднього року. Це найнижчий показник індексу споживчих цін за всі роки незалежності України, окрім 2002 року. У середньому за 2012 рік зростання індексу споживчих цін уповільнилось до 0,6 відсотка проти 25,2 відсотка у 2008 році.

Основним чинником зменшення споживчих цін у 2012 році стало здешевлення продовольчих товарів на 2,9 відсотка завдяки високому рівню пропозиції на внутрішньому продовольчому ринку, забезпеченому за рахунок високого врожаю плодоовочевої продукції в 2011–2012 роках та розвитку інфраструктури зберігання і реалізації продовольчих товарів.

У важких зовнішніх умовах Уряду України вдалось забезпечити зростання добробуту населення завдяки продовженню реалізації політики підвищення соціальних стандартів та збільшення заробітної плати, що стимулювало внутрішній попит та підтримало економічний розвиток. Зокрема, середньомісячна заробітна плата працівника у 2012 році порівняно із 2011 роком зросла на 14,9 відсотка та досягла 3026 грн.

Реальне зростання заробітної плати в Україні за підсумками 2012 року становило 14,4 відсотка, що є найвищим показником за останні шість років та стало можливим як завдяки підвищенню номінальної заробітної плати, так і суттєвому уповільненню інфляції.

Протягом 2012 року продовжувалася робота Уряду із підвищення соціальних стандартів. Так, у 2012 році порівняно з попереднім роком прожитковий мінімум в середньому збільшився на 14 відсотків (поетапно: з січня, з квітня, з липня, з жовтня та з грудня). Відповідно до підвищення прожиткового мінімуму збільшилися розміри державних соціальних гарантій, що визначаються на його основі (мінімальна заробітна плата, мінімальна пенсія, державна соціальна допомога та інші соціальні виплати).

Зниження цін та попиту на основні товари українського експорту через низькі показники розвитку економік країн ЄС та світової економіки, відтік капіталів із країн, що розвиваються, та країн з ринками, що формуються, до розвинутих країн, зростання відсоткових ставок на тлі нестабільності на фінансових ринках єврозони вплинули на зовнішньоторговельну ситуацію в Україні в 2012 році.

За даними Національного банку України, у 2012 році експорт товарів та послуг порівняно з 2011 роком зріс на 0,7 відсотка, а імпорт – на 4,8 відсотка.

З метою покращання сальдо зовнішньої торгівлі Урядом послідовно реалізується план заходів, який передбачає стимулювання зростання експортного потенціалу, скасування обмежень у зовнішній торгівлі, захист інтересів національних виробників на зовнішніх ринках, залучення інвестицій для створення інноваційної продукції, розширення виробництва товарів, що імпортуються і можуть вироблятися вітчизняними підприємствами, тощо (розпорядження Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1074).

Незважаючи на нестабільність на світових фінансових ринках, завдяки скоординованій політиці Національного банку України та Уряду, вчасно прийнятим рішенням щодо регулювання валютного ринку було забезпечено збереження курсової стабільності та зміцнення стійкості банківської системи. Середньорічний офіційний курс гривні до долара США у 2012 році становив 7,991 грн./дол. США.

Таким чином, незважаючи на несприятливі зовнішні умови, завдяки спільним зусиллям Уряду та Національного банку України, в 2012 році вдалося зберегти макроекономічну стабільність, продовжити тенденції до зниження інфляції та зміцнення фінансової системи, втримати економічне зростання та забезпечити високі темпи підвищення добробуту населення.

Реалізація політики реформ

Державний бюджет України на 2012 рік був спрямований на фінансове забезпечення реалізації Програми економічних реформ на 2010–2014 роки, створення належних умов для

регіонального розвитку та імплементацію результатів бюджетної реформи. У бюджеті було враховано положення основних програмних і розпорядчих документів Президента України, Верховної Ради України та Уряду України.

В рамках виконання Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»:

- оптимізовано управління місцевим і державним боргом, впроваджені механізми здійснення контролю місцевих запозичень і гарантій;
- забезпечено розвиток внутрішнього первинного ринку державних цінних паперів України;
- здійснено заходи, спрямовані на підвищення ефективності державних видатків і вдосконалення управління державними фінансами;
- впроваджено нові механізми для підтримки регіонального розвитку;
- удосконалено податкову і митну політику.

Здобутки бюджету 2012 року

Нестабільність на світових фінансових ринках, пов'язана із розгортанням боргових проблем розвинених країн, а також погіршення кон'юнктури і зменшення попиту на світових товарних ринках, спричинені уповільненням темпів зростання світової економіки, вплинули на соціально-економічний розвиток України та наповнення дохідної частини бюджету. Попри це, проведення ефективної податкової політики та поліпшення адміністрування податків забезпечили зростання дохідної частини бюджету у 2012 році, що дало змогу збільшити бюджетні видатки (див. табл. 1).

Находження до Державного бюджету України у 2012 році становили 346,1 млрд. грн., що на 10 відсотків, або на 31,4 млрд. грн. більше, ніж у 2011 році.

До загального фонду державного бюджету в 2012 році надійшло 289,6 млрд. грн., що на 8,9 відсотка, або на 23,8 млрд. грн. більше, ніж у 2011 році.

Проти 2011 року найбільшими темпами зростали такі надходження до державного бюджету: податок на додану вартість – на 6,7 відсотка (збільшення на 8,7 млрд. грн.), акцизний податок – на 12,6 відсотка (або на 4,2 млрд. грн.), частина чистого прибутку (доходу) державних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету, та дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є державна власність, – у 2,4 раза (або на 3,7 млрд. грн.), ввізне мито – на 24,1 відсотка (або на 2,5 млрд. грн.), плата за надання адміністративних послуг – на 2,1 млрд. грн., власні надходження бюджетних установ – на 6,2 відсотка (або на 1,4 млрд. гривень).

В цілому за 2012 рік було відшкодовано ПДВ грошовими коштами в обсязі 46,0 млрд. грн., що на 7,4 відсотка більше, ніж в 2011 році. З них в автоматичному режимі, який почав діяти з березня 2011 року, було відшкодовано 23,2 млрд. гривень.

До спеціального фонду державного бюджету за 2012 рік надійшло 56,5 млрд. грн., що на 15,7 відсотка, або на 7,7 млрд. грн. більше, ніж у 2011 році.

Попри негативні тенденції розвитку світової економіки, Уряд забезпечив фінансування на належному рівні як підвищених протягом 2012 року соціальних видатків, у тому числі соціальних ініціатив Президента України, так і видатків інвестиційного характеру, в тому числі забезпечивши якісну підготовку і успішне проведення чемпіонату Європи з футболу Євро-2012. При цьому проводилася виважена політика видатків, спрямована на проведення неперіоритетних видатків в межах наявного бюджетного ресурсу та забезпечення економії бюджетних коштів.

У 2012 році була реалізована Стратегія оптимізації кількості бюджетних програм, затверджена розпорядженням Кабміну від 06.04.2011 №292-р, що дало змогу скоротити з майже тисячі до п'ятисот кількість бюджетних програм, призначення за якими було затверджено законом про державний бюджет у 2012 році, порівняно з попереднім роком. Це забезпечило удосконалення програмно-цільового методу в бюджетному процесі України, уникнення дублювання функцій, покладених на головних розпорядників бюджетних коштів, створення оптимальної структури та змісту бюджетних програм, підвищення рівня відповідальності їх розпорядників.

Касові видатки Державного бюджету України за 2012 рік проведені в обсязі 395,7 млрд. грн., що на 62,2 млрд. грн., або на 18,7 відсотка більше аналогічного показника 2011 року.

Обсяг касових видатків загального фонду державного бюджету за 2012 зріс проти аналогічного показника 2011 року на 56,3 млрд. грн., або на 19,6 відсотка, і становив 343,6 млрд. гривень.

Аналіз статей видатків за функціональною класифікацією демонструє суттєве зростання у 2012 році проти 2011 року обсягу видатків насамперед соціального спрямування, а також видатків, спрямованих на розвиток економіки та людського потенціалу:

1) видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення збільшилися за державним бюджетом на 18,4 відсотка до 75,3 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом

державного бюджету – на 19,7 відсотка до 71,2 млрд. гривень;

2) видатки на охорону здоров'я зросли за державним бюджетом на 11,1 відсотка до 11,4 млрд. грн., у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 12,8 відсотка до 9,6 млрд. гривень;

3) видатки на духовний та фізичний розвиток збільшилися за державним бюджетом на 43,3 відсотка до 5,5 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 43,3 відсотка до 5,2 млрд. гривень;

4) видатки на освіту зросли за державним бюджетом на 11,1 відсотка до 30,2 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 12,2 відсотка до 20,0 млрд. гривень;

5) видатки на охорону навколишнього природного середовища збільшилися за державним бюджетом на 37,5 відсотка до 4,1 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 5,9 відсотка до 1,8 млрд. гривень;

6) видатки на економічну діяльність зросли за державним бюджетом на 10,3 відсотка до 49,4 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 22,8 відсотка до 33,5 млрд. гривень;

7) видатки на житлово-комунальне господарство збільшилися за державним бюджетом на 17,1 відсотка до 0,4 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 29,4 відсотка до 0,4 млрд. гривень;

8) видатки на оборону зросли за державним бюджетом на 9,4 відсотка до 14,5 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 12,0 відсотка до 13,3 млрд. гривень;

9) видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу зросли за державним бюджетом на 12,5 відсотка до 36,5 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 11,5 відсотка до 31,6 млрд. гривень;

10) видатки на загальнодержавні функції, в тому числі на обслуговування державного боргу, збільшилися за державним бюджетом на 10,0 відсотка до 44,0 млрд. гривень, у тому числі за загальним фондом державного бюджету – на 9,8 відсотка до 42,4 млрд. гривень.

Таблиця 1

Показники виконання Державного бюджету України за 2012 рік

	Факт 2012 рік, млрд. гривень	Темпи росту порівняно з 2011 роком, у відсотках
ДОХОДИ	346,1	110,0
податок на прибуток підприємств	55,3	101,1
податок на додану вартість	138,8	106,7
акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	27,4	108,8
акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	9,8	124,9
ввізне мито	13,0	124,1
власні надходження бюджетних установ	24,7	106,2
ВИДАТКИ, з них:	395,7	118,7
Загальнодержавні функції, в т.ч. обслуговування державного боргу	44,0	110,0
Оборона	14,5	109,4
Громадський порядок, безпека та судова влада	36,5	112,5
Економічна діяльність	49,4	110,3
Охорона навколишнього природного середовища	4,1	137,5
Житлово-комунальне господарство	0,4	117,1
Охорона здоров'я	11,4	111,1
Духовний та фізичний розвиток	5,5	143,3
Освіта	30,2	111,1
Соціальний захист та соціальне забезпечення	75,3	118,4
Міжбюджетні трансферти	124,5	131,2
САЛЬДО КРЕДИТУВАННЯ	3,8	-

У 2012 році було забезпечене пріоритетне фінансування захищених статей видатків, зокрема видатків на заробітну плату з нарахуваннями, на грошове забезпечення військовослужбовців, на пенсії та стипендії, на придбання медикаментів і перев'язувальних матеріалів, на оплату комунальних послуг та енергоносіїв.

Касові видатки соціального спрямування за загальним фондом державного бюджету за 2012 рік проведено у сумі 272,8 млрд. гривень.

У 2012 році передбачалося підвищення розміру мінімальної заробітної плати на 12,9 відсотка, що і було досягнуто. При цьому, враховувався прогноз інфляції грудень 2012 року до грудня 2011 року на 7,9 відсотка, а фактично цей показник становив «-0,2» відсотка, тобто фактичні темпи зростання реальної мінімальної заробітної плати були значно вищими, ніж планувалось при затвердженні бюджету. Середньорічна мінімальна заробітна плата у 2012 році становила 1098 гривень.

У 2012 році з метою зменшення грошового розриву між посадовим окладом працівника I тарифного розряду і мінімальною заробітною платою Кабінетом Міністрів України посадовий оклад працівника I тарифного розряду ЄТС було встановлено у розмірі: з 1 січня 2012 року – 773 грн., з 1 квітня – 794 грн., з 1 липня – 802 грн., з 1 вересня – 807 грн., з 1 жовтня – 823 грн., з 1 грудня – 839 грн. на місяць.

Так, середньорічний розмір посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС у 2012 році дорівнював 799,8 гривні, а його приріст до 2011 року (637,4 грн.) дорівнював 162,4 гривні, або 25,5 відсотка.

При такому розмірі посадового окладу працівника I тарифного розряду виконуються домовленості за Генеральною угодою на 2010–2012 роки: грошовий розрив між цим показником та мінімальною заробітною платою зменшився з 326 гривень до 298 гривень у 2012 році.

При цьому, з метою усунення «зрівнялівки» в оплаті праці працівників, яким встановлювалися однакові посадові оклади на рівні мінімальної заробітної плати, в 2012 році забезпечено міжкваліфікаційні співвідношення в оплаті праці працівників 1–5 тарифних розрядів, тобто, передбачено додаткове збільшення посадового окладу працівника 2 тарифного розряду на 5 гривень порівняно з посадовим окладом працівника I тарифного розряду та різниця в 10 гривень між наступними 3–5 тарифними розрядами.

Крім того, у державному бюджеті на 2012 рік враховано видатки на реалізацію прийнятих Урядом в 2011 році рішень щодо додаткових виплат працівникам бюджетної сфери, а саме: на встановлення надбавки за вислугу років окремим категоріям працівників установ соціального захисту населення, виплату медичним та фармацевтичним працівникам допомоги на оздоровлення під час надання щорічної відпустки, збереження середньої заробітної плати за кожним місцем роботи медичним і фармацевтичним працівникам закладів охорони здоров'я, які направляються на навчання, тощо.

Вищевказане дало змогу підвищити протягом 2012 року (з 1 січня 2012 року до 1 січня 2013 року) середньомісячну заробітну плату для завідувача дошкільного навчального закладу на 847 гривень, або на 35,3 відсотка, до 3244 грн.; для вчителя вищої категорії загальноосвітнього навчального закладу на 614 гривень, або на 25,4 відсотка, до 3029 грн.; для лікаря-хірурга вищої категорії у стаціонарі на 860 гривень, або на 31,2 відсотка, до 3613 грн.; для дільничного лікаря-терапевта вищої категорії на 704 грн., або на 29,3 відсотка, до 3110 грн.; для фельдшера вищої категорії на 540 грн., або на 29,6 відсотка, до 2367 гривень.

Протягом 2012 року на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам та тимчасової допомоги дітям було спрямовано 33,3 млрд. грн., що на 20,5 відсотка більше ніж за 2011 рік.

Розміри державної соціальної допомоги протягом 2012 року зростали відповідно до зростання розмірів прожиткового мінімуму у відповідному періоді. Таке зростання становило від 9,5 до 14 відсотків залежно від збільшення розміру прожиткового мінімуму, який застосовується для розрахунку розмірів того чи іншого виду допомоги.

У 2012 році на виконання визначених Президентом України напрямів соціальної політики було здійснено такі заходи:

– підвищено рівень забезпечення прожиткового мінімуму для призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям для дітей – з 50 до 75 відсотків, для осіб, які втратили працездатність та інвалідів – з 80 до 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму.

При цьому, розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям (в тому числі і максимальний) збільшувався у 2012 році на кожну дитину віком від 3 до 13 років – на 120 гривень (у 2011 році – на 60 гривень), а на кожну дитину віком від 13 до 18 років – на 230 гривень (у 2011 році – на 100 гривень);

– збільшено в 10 разів розмір допомоги на догляд за інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу, що дає можливість покращити умови для догляду за інвалідами внаслідок психічного розладу. Загальний обсяг видатків передбачених на цю мету у державному бюджеті на 2012 рік (з урахуванням змін) становив 255,7 млн. гривень, з

яких 228,1 млн. грн. – додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на підвищення рівня матеріального забезпечення інвалідів I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за підсумками року перерахована регіонам у повному обсязі.

Видатки державного бюджету на трансферт Пенсійному фонду за 2012 рік були профінансовані стовідсотково в обсязі 64,5 млрд. грн., у тому числі:

- на дотацію на виплату пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, у сумі 49,2 млрд. грн., що на 8,6 млрд. грн., або на 21,2 відсотка більше ніж у 2011 році;

- на покриття дефіциту коштів Пенсійного фонду у сумі 15,3 млрд. грн., що на 2,4 млрд. грн., або на 13,7 відсотка менше ніж у 2011 році.

У межах цих коштів також було забезпечено реалізацію соціальних ініціатив Президента України, зокрема здійснено:

- перерахунок пенсій громадянам, які вийшли на пенсію до 2008 року;
- підвищення доплати до пенсій членам сімей померлих інвалідів війни;
- підвищення доплати до пенсій для учасників війни;
- перерахунок пенсій військовослужбовцям, особам начальницького і рядового складу, які залишили службу.

Загалом, пенсійне забезпечення у 2012 році здійснювалося відповідно до норм законодавства своєчасно та в повному обсязі.

Так, розмір мінімальної пенсії збільшувався протягом 2012 року 5 разів і становив: з 1 січня – 822,0 грн., з 1 квітня – 838,0 грн., з 1 липня – 844,0 грн., з 1 жовтня – 856,0 грн. та з 1 грудня – 884,0 грн. (проти 800,0 гривень на початку грудня 2011 року).

Мінімальні пенсії виплачувалися у розмірах, не нижчих за встановлений законодавством прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність.

При цьому, станом на 1 січня 2013 року середній розмір пенсійних виплат становить 1470,7 гривні, що на 217,5 грн. більше, ніж станом на 1 січня 2012 року.

Станом на 1 січня 2013 року заробітні плати в бюджетній сфері та пенсії виплачено вчасно, заборгованості з вказаних виплат немає.

У 2012 році на 1,0 млрд. грн. зросли видатки на надання передбачених законодавством пільг та житлових субсидій населенню, які фінансуються за рахунок субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, і становили 9,4 млрд. гривень.

За рахунок цих коштів надано пільги та житлові субсидії населенню на оплату житлово-комунальних послуг на загальну суму 6,7 млрд. грн., придбання твердого палива і скрапленого газу – 0,7 млрд. грн., пільги з оплати послуг зв'язку, інші передбачені законодавством пільги та компенсацію за пільговий проїзд окремих категорій громадян – 1,9 млрд. гривень.

Водночас у 2012 році з метою підвищення рівня добробуту громадян Урядом було відновлено фінансування бюджетної програми щодо поступової компенсації громадянам втрат від знецінення грошових заощаджень.

Міністерством фінансів, Національним банком та АТ «Ощадбанк» були створені умови для своєчасного виконання соціальних ініціатив Президента України з виплат з 1 червня 2012 року через установи АТ «Ощадбанк» компенсації громадянам України втрат від знецінення грошових заощаджень у розмірі 1000 грн. та виплат на поховання померлих вкладників у розмірі 500 гривень.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2012 № 346 «Про виплату в 2012 році громадянам України компенсації втрат від знецінення грошових заощаджень, вкладених до 2 січня 1992 р. в установи Ощадного банку СРСР, що діяли на території України, та в облігації Державної цільової безпроцентної позики 1990 року, державні казначейські зобов'язання СРСР і сертифікати Ощадного банку СРСР, придбані на території Української РСР» АТ «Ощадбанк» було отримано 4,7 млрд. грн. для виплати вкладникам, відомості про яких станом на 1 січня 2012 р. внесено до інформаційно-аналітичної системи «Реєстр вкладників заощаджень громадян» та які не отримали протягом 2008 року компенсацію втрат від знецінення грошових заощаджень, у межах залишку проіндексованого вкладу, але не більше ніж 1000 грн. на одного вкладника, а також виплати спадкоємцям вкладників у розмірі 500 гривень.

Фактично, станом на 1 січня 2013 року Ощадбанком виплачено громадянам 4,5 млрд. грн., з яких:

- перераховано на поточні рахунки вкладників у межах 1000 грн.:
4 млн. 393 тис. 662 вкладникам на суму 4,1 млрд. грн.;
- проведено виплати спадкоємцям вкладників у межах 500 грн.:
895 тис. 802 спадкоємцям вкладників на суму 0,4 млрд. гривень.

Бюджет для розвитку

В умовах нестабільності світової економіки та погіршення зовнішньої кон'юнктури, бюджетна політика України в 2012 році була також спрямована на підтримку і розвиток економіки.

Так, вдалося забезпечити підготовку і успішне проведення чемпіонату Європи з футболу Євро-2012 – у 2012 році на цю мету спрямовано 6,4 млрд. гривень.

В цілому, капітальні видатки державного бюджету за 2012 рік становили 29,5 млрд. гривень.

У 2012 році були здійснені видатки на підтримку і розвиток:

- сільського господарства у сумі 6,5 млрд. грн.,
- вугільної галузі та інших галузей з видобутку твердого палива у сумі 12,8 млрд. грн.,
- дорожнього господарства у сумі 12,6 млрд. грн.,
- на підтримку НАК «Нафтогаз України» у сумі 19,8 млрд. грн., за рахунок:
 - випуску облігацій внутрішньої державної позики з подальшим придбанням у державну власність в обмін на ці облігації акцій додаткової емісії Компанії у сумі 6,0 млрд. гривень;
 - надання компенсації різниці між цінами закупівлі імпортованого природного газу та його реалізації суб'єктам господарювання на виробництво теплової енергії, яка споживається населенням, у розмірі 3,9 млрд. грн.;
 - ресурсу від проведення розрахунків з надання субвенції на погашення заборгованості з різниці в тарифах у сумі 9,8 млрд. грн. – (у тому числі 7,1 млрд. грн. за загальним фондом та 2,7 млрд. грн. за спеціальним фондом).

Крім прямого фінансування Уряд надає досить суттєву підтримку суб'єктам господарювання шляхом надання податкових пільг.

Так, за даними Державної податкової служби України, за 9 місяців 2012 року суми втрат бюджету внаслідок пільгового оподаткування дорівнювали 34,6 млрд. гривень. Найбільші з них: спеціальний режим оподаткування ПДВ сільськогосподарських товаровиробників – 8,7 млрд. грн.; перенесення збитків від операцій з цінними паперами – 4,4 млрд. грн.; оподаткування податком на прибуток операцій з цінними паперами на вторинному ринку – 3,0 млрд. грн.; оподаткування за нульовою ставкою ПДВ операцій з постачання природного газу (норма втратила чинність з 01.07.2012) – 1,5 млрд. грн.; звільнення від оподаткування ПДВ операцій з постачання виробів медичного призначення – 0,8 млрд. грн.; звільнення від податку на прибуток підприємств літакобудівної промисловості – 0,6 млрд. гривень.

За інформацією Державної митної служби України, щодо сум умовно нарахованих податків і зборів за 2012 рік суб'єктами господарювання отримано пільг на суму 42,9 млрд. гривень, у тому числі за операціями з ввезення природного газу (22,7 млрд. грн.), ввезення лікарських засобів (3,3 млрд. грн.), ввезення повітряних суден за договорами оперативного лізингу (1,9 млрд. гривень).

Бюджет для регіонів

За 2012 рік із Державного бюджету України до місцевих бюджетів було перераховано трансфертів на загальну суму 125,8 млрд. грн., у тому числі трансфертів із загального фонду – 116,0 млрд. грн., що дало змогу забезпечити виплату у повному обсязі заробітної плати працівникам установ бюджетної сфери, які утримуються з місцевих бюджетів, а також значно збільшити обсяг коштів, спрямованих на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку регіонів.

Субвенції на забезпечення соціального захисту за 2012 рік перераховані в межах зареєстрованих зобов'язань в обсязі 43,1 млрд. грн., що на 6,8 млрд. гривень більше, ніж у 2011 році, з яких 77,4 відсотка – субвенція на допомогу сім'ям з дітьми, за рахунок якої і здійснювалися основні соціальні виплати та допомоги (допомоги при народженні, догляду за дітьми залежно від віку, самотнім матерям, дітям-інвалідам та інші).

У 2012 році забезпечено щомісячне дострокове перерахування дотації вирівнювання. За 2012 рік вона була профінансована в повному обсязі у сумі 51,6 млрд. гривень. Проти 2011 року її обсяг було збільшено на 8,0 млрд. грн., або на 18,4 відсотка.

Крім того, місцеві бюджети у 2012 році отримали у повному обсязі додаткові дотації в загальній сумі 9,0 млрд. грн., з яких дотація на вирівнювання фінансової забезпеченості дорівнювала 4,5 млрд. грн., що у 1,9 раза більше ніж у 2011 році.

Для вирішення питань соціально-економічного розвитку у 2012 році з Державного бюджету України було профінансовано субвенцію на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій у сумі 2,6 млрд. гривень.

Крім того, на виконання Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» з метою впровадження нової регіональної політики, яка б усувала диспропорції та сприяла формуванню бази для

динамічного розвитку всіх регіонів, у 2012 році вперше було передбачено створення державного фонду регіонального розвитку, кошти якого в обсязі 1,0 млрд. грн. були спрямовані на реалізацію програм і заходів соціально-економічного розвитку регіонів.

Здійснення розподілу коштів за пропозиціями місцевих органів влади дало можливість вирішувати найактуальніші питання соціально-економічного розвитку територій, в першу чергу щодо будівництва, реконструкції, капітального ремонту 204 закладів освіти, 108 закладів охорони здоров'я, 49 закладів культури та 114 закладів житлово-комунального господарства в усіх регіонах держави.

Боргова безпека держави

В умовах уповільнення темпів розвитку в багатьох країнах світу в 2012 році продовжувалася політика державної фінансової підтримки для стимулювання розвитку економіки, що призводило до формування великих дефіцитів бюджету. Так, за оцінками МВФ, очікуваний бюджетний дефіцит у 2012 році залишиться на високому рівні у багатьох високорозвинених країнах світу: в Японії – 10,0 відсотка ВВП, в США – 8,7 відсотка ВВП, Іспанії – 7,0 відсотка ВВП, Франції – 4,7 відсотка ВВП.

У 2012 році Державний бюджет України був виконаний із дефіцитом у сумі 53,4 млрд. гривень, або 3,8 відсотка ВВП.

Завдяки виваженій борговій політиці в 2012 році вдалося підвищити прозорість здійснення державних запозичень та подовжити термін їх обігу.

Державних запозичень у 2012 році здійснено на суму 109,8 млрд. гривень.

Надходження внутрішніх запозичень за 2012 рік дорівнювали 66,8 млрд. грн., з яких 7,0 млрд. грн. становлять надходження від випуску ОВДП для капіталізації НАК «Нафтогаз України» (6,0 млрд. грн.) та ПАТ «Укргідроенерно» (1,0 млрд. грн.), 2,6 млрд. грн. – для кредитування Аграрного фонду, 57,2 млрд. грн. – для фінансування державного бюджету.

Надходження від зовнішніх запозичень за 2012 рік становили 43,0 млрд. грн., з яких 4,2 млрд. грн. становлять надходження коштів на впровадження спільних з міжнародними фінансовими організаціями проектів, 38,8 млрд. грн. – надходження від випуску ОЗДП з метою фінансування державного бюджету.

Погіршення глобальної макроекономічної кон'юнктури, питання надмірного боргового навантаження ряду країн Єврозони та невпевненість інвесторів щодо подальшого розвитку світової економіки негативним чином впливали на міжнародні ринки капіталу.

Незважаючи на високу волатильність міжнародних ринків капіталу, Урядом тричі у 2012 році розміщено єврооблігації на загальну суму 4,85 млрд. дол. США:

- липень 2012 року (з дорозміщенням у вересні 2012 року): 2,6 млрд. дол. США з терміном погашення 5 років за процентною ставкою 9,25 відсотка;

- серпень 2012 року: 1 млрд. дол. США з терміном погашення 2 роки за процентною ставкою 7,95 відсотка;

- листопад 2012 року: 1,25 млрд. дол. США з терміном погашення 10 років за процентною ставкою 7,8 відсотка.

У 2012 році Міністерство фінансів України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 05.09.2012 № 836 здійснило випуск казначейських зобов'язань України на пред'явника у документарній формі загальним обсягом 200 млн. дол. США (серіями «А» та «Б» по 100 млн. дол. США кожна) зі строком обігу 24 місяці, номінальною вартістю 500 дол. США. Завдяки запровадженню нового інструменту протягом жовтня-грудня 2012 року на фінансування державного бюджету було спрямовано 0,8 млрд. гривень.

Загалом у 2012 році вдалося забезпечити фінансування державного бюджету за рахунок внутрішніх запозичень за середньозваженою ставкою 11,5 відсотка річних проти 12,7 відсотка за 2010 рік та 20,2 відсотка за 2009 рік.

Від приватизації державного майна та інших надходжень, безпосередньо пов'язаних з процесом приватизації, до загального фонду державного бюджету у 2012 році надійшло 6,8 млрд. гривень.

За результатами проведених конкурсів укладено 30 договорів купівлі-продажу пакетів акцій акціонерних товариств на загальну суму 5,7 млрд. гривень.

На фондових біржах у звітному періоді продано 37 пакетів акцій загальною вартістю за укладеними контрактами 0,1 млрд. гривень. Від продажу інших об'єктів державної власності надійшли кошти у сумі 0,9 млрд. гривень.

На кінець 2012 року було забезпечено утримання державного боргу в обсязі на 27,8 млрд. грн. менше граничного рівня, встановленого ст. 5 Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» та скорегованого відповідно до ст. 15 Бюджетного кодексу України. Фактично державний борг на кінець 2012 року становив 399,2 млрд. грн., у т.ч. державний зовнішній борг дорівнював 208,9 млрд. грн., державний внутрішній борг – 190,3 млрд. гривень.

Гарантований державою борг України на кінець 2012 року становив 116,3 млрд. гривень.

Сума державного та гарантованого державою боргу України на кінець 2012 року становила 515,5 млрд. грн., або 36,6 відсотка ВВП, в т.ч. державного боргу – 28,3 відсотка ВВП, що знаходиться на економічно безпечному рівні та відповідає критеріям, визначеним Бюджетним кодексом України (рівень показника не повинен перевищувати 60 відсотків ВВП).

[\[повернутись\]](#)